

2. ábra. Dr. Szabó Zoltán engedélyező bejegyzése a Magyar Rehabilitációs Társaság alapszabályának utolsó oldalán a társaság létrejöttének tudomásulvételéről

a következő intézmények adták: Egészségügyi Minisztérium, Szakszervezetek Országos Tanácsának Társadalombiztosítási Igazgatósága, Egészségügyi Dolgozók Demokratikus Szakszervezete, két egyetem három klinikája, hét országos intézet, közöttük az Országos Munkaegészségügyi- és az Országos Orvos Szakértői Intézet is, az Állami Fodor József Tbc Gyógyintézet (az Országos Orvosi Rehabilitációs Intézet – OORI jogelődje), a Hévízi Állami Szanatórium, továbbá néhány kórház és egy fővárosi szakorvosi rendelőintézet.

A vezetőség meghatározta feladatait, a MOTESZ-en keresztül benyújtotta az Egészségügyi Minisztériumhoz az alakuló ülés jegyzőkönyvét, a jelenléti ívet és az alapszabályt jóváhagyásra, munkatervet készített és elkezdte kiépíteni külföldi kapcsolatait a Szocialista Országok Rehabilitációs Szakértőivel, az őket adó társ-társaságokkal, valamint az akkor International Society for Rehabilitation of the Disabled (ISRD) elnevezésű Nemzetközi Rehabilitációs Társasággal. *Dr. Szabó Zoltán* egészségügyi miniszter válasza 1967. június 17-én kelt (2. ábra). Ezt követően vált lehetségessé a társaság mint jogi személy bírósági bejegyzése, amivel végül az előkészítés lezárult.

Az első tízéves periódus

A Magyar Rehabilitációs Társaság történetében működésének jellemzőit tekintve három időszak különíthető el. Az első periódus 1976-ig tartott. Ezt az első időszakot szervezetfejlesztés, a szakterület elismertetése és szimpatizánsok megnyerésének kezdeményezése jellemezte.

Ebben az időszakban intenzív levelezés folyt a MOTESZ és társaságunk között, amelyben az elvárt működési módra és a szabályok időközi változásaira hívták fel a figyelmet, és mindkét irányban közvetítették a társasági kezdeményezések minisztériumi jóváhagyására vonatkozó levelezést. Ez a közbeiktatott szűrés, mert az egyes társasági kéréseket, pl. egy-egy külföldi kiutazás jóváhagyását és anyagi támogatását a MOTESZ is megvitatatta, meglehetősen lelassította az ügyintézkést, amire már az előzőekben bemutatott néhány dátum is utalt. A tagdíjak a MOTESZ-hez folytak be, ennek megtörténtéről értesítették a társaságot, valamint a MOTESZ pénztárosa több alkalommal is szorgalmazta, hogy a társaság erősítse

meg a tagdíjfizetési fegyelmet. A MOTESZ-től megkapott 1973-as tagsági listán már 356 tagunk neve szerepel, ebből látható a taglétszám időközbeni gyarapodása.

A társaság igyekezett a hazai társ-társaságokat bevonni különböző szakmai rendezvényeinek szervezésébe. Ez általában sikeresnek mondható. A tagok között más szakterületek vezető pozícióban lévő, neves személyiségei is megtalálhatók. Ezért is nehezen érthető, hogy az Egészségügyi Minisztérium elvi támogatása ellenére újabb rehabilitációs ellátó helyek alig jöttek létre. Képzési lehetőséget csak elvétve sikerült kapni egy-egy klinika oktatási programjába illesztett egy-egy előadás formájában. Szakképzés megalapítására nem kerülhetett sor, a társaság folyóirat alapítására vonatkozó 1968-as kezdeményezését elutasítás követte, és a szakmai presztízs nem emelkedett megfelelően. Másrésről azonban sikerként könyvelhető el, hogy 1972-ben engedélyezték főiskolai végzettségű gyógytornászok felvételét a társaságba, sőt beválasztását is a vezetőségébe. A MOTESZ engedélyező leveléből idézzük az alábbiakat. „Az ügyvezető elnökség azonban nem járul hozzá a Társaság alapszabályának – mint tudományos egyesületi alapokmányának – oly értelmű módosításához, hogy a rendes tagság feltételeként ne követelje meg az egyetemi vagy főiskolai végzettséget. Ha a gyógytornászok szervezett működést kívánnak kifejezni, ezt megtehetik egyes szakszervezeti szakcsoportok (fogtechnikusok, röntgenasszisztensek) mintájára, s ebben az esetben testületi szinten is biztosítható a gyógytornászok munkájának szorosabb bevonása egyes orvosi szakterületek munkájába. Az orvosi munkával való szerves összefüggés egymagában azonban nem indokolja a Magyar Rehabilitációs Társaság rendes tagsága feltételének, így alapszabályának enyhítését az iskolai végzettség (képzettség) tekintetében.” Abban az időben a gyógytornászok túlnyomó többségének még nem volt főiskolai végzettsége.

Időközben a társaság legfontosabb tisztségviselői és vezetőségének összetétele többször is megváltozott. *Dr. Egyed Béla*, majd *dr. Mosolygó Dénes* (az Egészségügyi Minisztérium főosztályvezetője) lettek elnökök, *dr. Tarnóczy Mária* a főtitkár (1. táblázat). A változások a folyamatos munkavégzést egyáltalán nem akadályozták.

A társaság az 1970-es évek elején több szekciót is alapított. Ezek közül a kezdeti időszakban a legaktívabb a *dr. Gálfi Béla* vezette Pszichiátriai Szekció volt. A pszichiáterek még az 1960-as és 70-es években sem alapíthattak saját társaságot, részükre az ideg- és elmeegógyászati társaságon belüli működést preferálták. Ezért vettek részt örömmel a társaságunk munkájában, ahol szekciójuk megfelelő önállósággal rendelkezett, rendszeresen szerveztek saját szakmai konferenciákat. Érdekességként említhető, hogy a kezdeti időszakban több gyógypedagógus is tagja volt társaságunknak, akiknek egy része orvos is volt. A társaság első pénztárosa a Bárczi Gusztáv

1. táblázat. A Társaság elnökei és főtítkárai

Kezdőév	Záróév	Elnök	Főtítkár
1966	1969	Dr. Dubovitz Dénes	Dr. Egyed Béla
1969	1972	Dr. Egyed Béla	Dr. Tarnóczy Mária
1972	1976	Dr. Mosolygó Dénes	Dr. Tarnóczy Mária
1976	1980	Dr. Mosolygó Dénes	Dr. Fehér Miklós
1980	1984	Dr. Borsay János	Dr. Fehér Miklós
1984	1988	Dr. Fehér Miklós	Dr. László Gergely
1989	1999	Dr. Katona Ferenc	Dr. Klauber András
1999	2002	Dr. Fehér Miklós	Dr. Kertész Györgyi
2002	2005	Dr. Klauber András	Dr. Kertész Györgyi
2005	2007	Dr. Vekerdy Nagy Zsuzsanna	Dr. Kertész Györgyi
2007	2008	Dr. Vekerdy Nagy Zsuzsanna	Dr. Boros Erzsébet
2008	2011	Dr. Harsányi Zsolt	Dr. Boros Erzsébet
2011	2014	Dr. Szél István	Dr. Tóth István
2014	2017	Dr. Boros Erzsébet	Dr. Tóth István

Gyógypedagógiai Főiskolán tanított. A Magyar Gyógy-
pedagógusok Egyesülete csak 1972-ben alakult, ám gyógy-
pedagógusok ma is tagjai a társaságunknak.

A nemzetközi kapcsolatok kialakítása nehezen indult el. Gyakran fordult elő, hogy egy külföldi szakmai rész-
vétel engedélyezése annyira hosszú ideig tartott, hogy a
kiutazás adminisztratív lebonyolítására már nem maradt
elegendő idő. Nem biztosan kaptak a résztvevők anyagi
fedezetet az utazáshoz, a saját, háromévenként meg-
újuló turista valutakeret terhére pedig nem mindenki
vállalta a részvételt, illetve előfordult teljesen elutasított
kérelmezés is. Hasonlóan hosszadalmas, többszörfoldos
levelezést igényelt a külföldi szakemberek meghívása és
költségeik viselésének meghatározása is hazai rendezvé-
nyekre. Ezért is jelentős sikerként könyvelhető el, hogy a
társaság első országos rendezvényét 1971-ben, Balaton-
füreden nemzetközi részvétellel tudta megrendezni. Első-
sorban a szocialista országok képviselői vettek részt, és
együttal Balatonfüreden tartották a Szocialista Országok
Rehabilitációs Szakértőinek értekezletét is. A Nemzetközi
Rehabilitációs Társaság európai nemzeti titkárainak érte-
kezletét is szeretne volna ugyanitt megrendezni a társa-
ság, amire azonban akkor még nem kapott lehetőséget.

Az első tízéves időszakban 1975-ben Szombathelyen,
1976-ban Budapesten volt még nagygyűlés. Az utóbbin
a vezetőség összetétele jelentős mértékben módosult.
Ez az időpont tekinthető az első periódus lezárásának.

A második időszak, 1977–95

Ezt a periódust a szakterületen dolgozók részére prog-
ramok biztosítása, az átfogó rehabilitáció fejlesztése és
az intenzívebb politikai szerepvállalás jellemezte.

Az Egészségügyi Minisztérium az OORI-t megbízta
a területi, lehetőleg a megyei kórházakban kialakítandó

rehabilitációs osztályok szervezésének támogatásával.
Ez nehéz feladat volt, hiszen az országos intézetnek
semmiféle hatásköre nem volt a megyék egészségügyi
ellátásának szervezeti változtatására, ezért csak fokoza-
tosan sikerült az ellátó kapacitást az érintettek meggyő-
zésével fejleszteni. Ez az ellátásszervező munka nem a
társaság munkájának a része volt, ám a tagság gyara-
podásához, illetve átalakulásához hozzájárult. Az ellá-
tó helyek növekvő száma megnövelte a szakemberek
és képzésük iránti igényt, amit saját lehetőségeivel az
MRT is igyekezett támogatni.

Az OORI és kiemelkedően *dr. Borsay János professzor*,
főigazgató úr sok más módon is támogatta a társaság
munkáját, így biztosította a székhelyet, az adminiszt-
rációs munkát az intézet munkatársai látták el. Később
ott működött a folyóirat szerkesztősége is. Ő szervezte
az átfogó rehabilitáció nem orvosi területeinek a meg-
erősítését célzó társasági munkát is.^{1,2}

A társaság képzési tevékenységének jó példája volt
az az 1977 októberében rendezett egész napos szakmai
kerekasztal-konferencia, amelyet a társaság Mozgásszer-
vi Szekciója a Magyar Ortopédiai, Traumatológus, vala-
mint Sebészeti Társaságokkal együttműködve szervezett
a felnőttkori alsóvégtag-amputációk műtéti és posztope-
ratív ellátásáról és rehabilitációjáról, és amelynek teljes
anyagát sikerült kiadvány formájában közreadni. Ez a
kerekasztal-konferencia képezte alapját szakterületünk
első módszertani ajánlásának, amelyet az érintett tár-
saságok egyetértése alapján az Egészségügyi Miniszté-
rium jelentetett meg (3. ábra).

A Társaság más szakmai rendezvényei is úgy kerül-
tek megszervezésre, hogy képzésként is hasznosak lehes-
senek. Ugyanezért mindvégig törekedett a Társaság az
éves vándorgyűlések minél több helyszínre való elvitelé-
re, hogy a helyi és környékbeli szakemberek részvételét

3. ábra. Négy szakmai társaság közös rendezvényének elnöki asztala az alsóvégtag-amputációk és közvetlen posztoperatív kezelésük témakörben (1977). Balról jobbra: dr. Cser Imre, dr. Dubecz Sándor, dr. Plesa István, dr. Bíró Tibor, dr. Joós Márta, dr. Borsay János, prof. dr. Berentey György, dr. Egyed Béla, dr. Geruska Lóránd, dr. Fekete György, technikai személyzet, dr. Kullmann Lajos és dr. Nagy László

is minél nagyobb számban biztosítani lehessen (4. ábra). Ezek a vándorgyűlések egyúttal a helyi szervezők szakmai bemutatkozására is jó lehetőséget kínáltak.

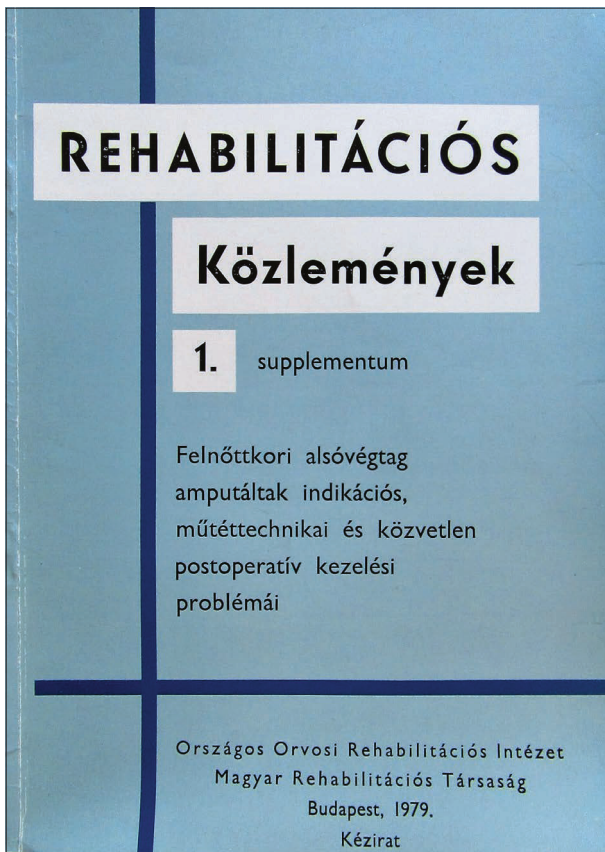
Az új rehabilitációs osztályok létrejötte sok új tagot eredményezett, ugyanakkor olyan szekciók, amelyek a Magyar Rehabilitációs Társaság nyújtotta lehetőségek közepette szakmailag és szervezetenként megerősödtek, elhagyták a társaságot és sajátjukat alakították meg. A Pszichiátriai Szekcióban elsősorban a pszichoterápiában, szocioterápiában érdeklődők vettek részt, ők hozták létre a Magyar Pszichiátriai Társaságot, amely 1980-ban Pécsen alakult meg dr. Kun Miklós és dr. Füredi János vezetésével. Több pszichiáter továbbra Társaságunknak is tagja maradt. 1989-ben alakult meg a nevüket később megváltoztató Magyar

Gyógytornászok Társasága és 1992-ben a Magyar Kardiovaszkuláris Rehabilitációs Társaság.

További sikerként könyvelhette el a társaság a folyóirat indításának lehetőségét. Az első, már említett, sikertelen kezdeményezés 1968 végén történt. A hetvenes évek vége felé az elnökség szóbeli ígérettel rendelkezett saját lap indításának engedélyezéséről, ám ez is megghiúsult. Egyébként ennek az ígéretnek az eredménye volt az említett amputációs kerekasztal szerkesztett előadásainak kiadása a Rehabilitációs Közlemények 1. szupplementumaként. (Egy nem létező folyóirat különszáma akár folyóiratkiadás-történeti érték is lehet, 5. ábra.) Később már meglévő laphoz engedélyezték csak a csatlakozást, végül 1980-ban a Gyógyfürdőügy elnevezésű hírlevél jellegű kiadvány szakmai folyóirattá fejlesztését

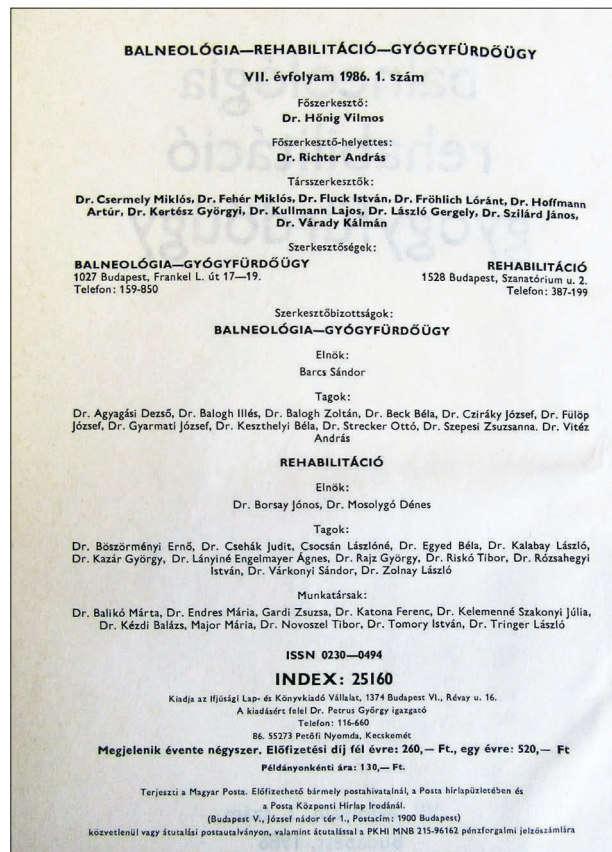
4. ábra. Magyarország térképe az adott településen rendezett vándorgyűlések számával

5. ábra. Az 1977. évi amputációs rendezvény előadásainak szerkesztett változatának borítója

engedélyezte a minisztérium Balneológia, Rehabilitáció, Gyógyfürdőügy címmel. A folyóiratnak volt közös szerkesztősége *dr. Hönig Vilmos* főszerkesztő vezetésével, illetve két külön szerkesztősége is, az egyik a balneológia és gyógyfürdőügy, a másik az elkülönülő rehabilitációs rész közleményeit gondozta (6. ábra). Végül, tízévi működés után, *dr. Katona Ferenc* professzor úr elnöksége alatt, az ő szerkesztésében, 1991-től kezdődően jelenik meg az önálló Rehabilitáció című folyóirat. Az új folyóirat szerkesztősége kezdettől fogva fontosnak tartotta tematikus, kifejezetten képzést szolgáló lapszámok megjelentetését. Az új folyóirat jobb technikai kivitelezése és megnövekedett terjedelme a kitűzött célokat az egyre gyakoribbá váló finanszírozási és szerkesztési nehézségek ellenére is jól szolgálta és szolgálja. A továbbképzést szolgálták a más társaságokkal közösen, ugyancsak *Katona professzor* úr által megszervezett interdiszciplináris MOTESZ-fórumok is. A képzést támogatták a társaság kétoldalú, külföldi partnerekkel kötött együttműködési szerződésai is, amelyekre a nemzetközi munkát tárgyaló fejezetben térünk vissza.

Az ENSZ-szel is konzultatív kapcsolatban álló Nemzetközi Rehabilitációs Társaság (újabb nevén Rehabilitation International, RI) szervezőmunkájának volt köszönhető,

6. ábra. A Balneológia, rehabilitáció és gyógyfürdőügy belső címlapja a szerkesztőségek névsorával

hogy az ENSZ az 1981-es évet a Fogyatékos Személyek Nemzetközi Évének nyilvánította, nálunk pontatlan fordítással Rokkantak Nemzetközi Évének nevezték (7. ábra). Az év a fogyatékos emberek és rehabilitációjuk ügyét általában mindenütt az érdeklődés előterébe tudta állítani. Így történt ez Magyarországon is, és vélelmezhetően sokat lendített társaságunk második periódusban elért sikereinek mértékén is. Az év célkitűzéseinek

7. ábra. A Rokkantak Nemzetközi Éve magyar emlékbélyege elsőnap bélyegzéssel

8. ábra. A Nemzetközi Rehabilitációs Társaság közgyűlése 1981-ben, Budapesten, a Magyar Tudományos Akadémia budavári székházában. Balról jobbra: *dr. Trethon Ferenc* munkaügyi miniszter, *Norman Acton* főtitkár, *dr. Medve László* egészségügyi miniszter, *Sir Harry Fang* elnök, *dr. Borsay János* MRT-elnök

szellemében megnövekedett az érdeklődés a rehabilitáció nem orvosi területei iránt, aminek az MRT már ezt megelőzően is igyekezett teret adni, pl. foglalkozási rehabilitációs szekció, illetve szociális szekció működésével. Ezek a szekciók is erősítést kaptak a nemzetközi év lendületétől, és tagjaik később már szintén saját szakmai területükön folytatták munkájukat. A nemzetközi év hazai szervezőbizottságának munkájában társaságunk is aktív részt vállalt. Elnöke *dr. Trethon Ferenc* munkaügyi miniszter lett, aki az év folyamán a rehabilitáció lelkes támogatójává vált. Társaságunk képviselte az előkészítő bizottságot a bécsi, a Fogyatékos Személyek Nemzetközi Évéről szóló ENSZ-konferencián.⁵ A nemzetközi év egyik legfontosabb hazai eseménye volt a Mozgássérültek Egyesületeinek Országos Szövetségének a megalakulása, amiben Társaságunk jelentős szerepet játszott. A nemzetközi év, majd ezt követően az évtized meghirdetése 1983 és 1992 között a hazai rehabilitáció fejlődésének korábban elképzelhetetlen támogatást adott, ami a társaság munkáját és felsorolt eredményeinek elérését is jelentősen segítette (8. ábra).

Igazságtalanok lennénk, ha az időszak néhány kudarcát elhallgatnánk. Talán a két legfontosabb egyike az volt, hogy a nemzetközi év előkészítésétől kezdődően szorgalmazta a társaság rehabilitációs egyetemi tanszék létesítését, ami sok-sok ígélet ellenére sem sikerült. A másik, jóval később, egy váratlan minisztériumi döntés volt 1995-ben, ami az aktív kórházi ágyak számának csökkentését a rehabilitációs ágyszám közel duplájára emelésével kompenzálta, vélhetően a politikai teher csökkentése céljával. Erre az ellátórendszer nem volt felkészülve. A váratlan és a minden ésszerűséget nélkülöző gyorsasággal végrehajtott döntés szakterületünk következő időszakát is jelentősen befolyásolta.

A harmadik időszak, 1996-tól kezdődően

Az 1996 óta eltelt időt kiemelten az orvosi rehabilitáció fejlesztése jellemzi. Mint láthattuk, az 1995. évi

kormányzati döntés a rehabilitáció iránti mennyiségi szükségletek kielégítését lehetővé tette, az ellátórendszer azonban nem rendelkezett megfelelő létszámú és tudású szakemberrel. Az ágyszám növekedése a következő években tovább folytatódott, de kevésbé hirtelen módon. 2007-ben azonban ismét mintegy 3000 rehabilitációs ágyat szerveztek, hasonlóan a korábbihoz, aktív ágyak helyett, néhány hónapos lebonyolítási határidővel. Tehát a szakemberképzés és továbbképzés támogatása elsődleges szakmai szemponttá vált. Ezt a szükségletet az eddigiek mellett a társaság honlap működtetésével is támogatni kívánta, amelyen Rehabilitáció című folyóiratunk egyes számai fél évvel a nyomtatott változat megjelenése után szabadon elérhetővé válnak. A szakmai rendezvények fontos célkitűzése lett az ellátásszervezés kérdéseinek és az ellátás minőségének és biztonságának fejlesztése, a módszerek megismertetése. A munka részét képezte a tagság összetételének és változásainak a felmérése is.³ Ezek a témák az éves vándorgyűléseken is fő témává váltak, csakúgy, mint a team-munka bonyolult működési rendszere. A társaság az évenkénti vándorgyűlésein szakmai részletkérdések területén továbbképző kurzusokat szervez, amelyeket hivatalos, pontszerző továbbképzésként is akkreditáltak. 2007 óta a szakmai továbbképzést a társaság a „Rehabilitációs Füzetek” című könyvsorozat kiadásával is támogatja. A továbbképzést és az ellátás minőségének a fejlesztését a szekciók rendezvényei – szerepeljen itt példaként a Neurorehabilitációs Szekció „Szemezgetések” sorozata – és a korábban a Debreceni Egyetem Rehabilitációs Tanszéke által szervezett, újabban a társaság által gondozott, rehabilitációs határterületi témákat feldolgozó „Örjárat” sorozat vagy az évenkénti Nagykőrösi Országos Konferenciák ugyancsak támogatják. A szakmák közti közlekedést próbálta előmozdítani a Visegrádi Rehabilitációs Szakkórház szervezésében a Magyar Osteoporosis és Osteologiai Társasággal közösen rendezett OROM konferenciasorozat is, valamint a „RehaHungary” kiállítókkal együtt szervezett szakmai konferenciák. Mivel az

ellátás tárgyi feltételei vidéken az elmúlt években jelentősen javultak, nagyon is indokolt a korszerű körülmények mellett a szakmai munka jobbítása is.

A rehabilitációs ellátás minőségének fejlesztése mellett fontos kezdeményezés lett a kongresszusok szakmai színvonalának a javítása is. A kongresszusok tudományos szervezőbizottsága évek óta szorgalmazza a tudományos munka, az előadások és a kongresszusi absztraktok elkészítésének a jobbítását, módszertanát tudatosan fejleszti és ebben támogatást is biztosít. Mindez a szakterület presztízsének az emelése miatt fontos, még akkor is, ha érdekében pl. a kongresszusi absztraktokat javítani kell, ha a szerző szeretné a folyóiratban megjelentetésüket. A társaság erőfeszítéseit indokolja, hogy külföldön is folyamatos fejlesztés folyik, pl. a kongresszusok egyik értékmérőjévé kezd válni annak vizsgálata, hogy az elhangzott előadások közül milyen arányban készülnek közlemények. Nálunk ilyen felmérés még nem történt. Ugyanakkor a korábbi időszakokhoz képest könnyebbé vált a külföldi kongresszusokon való részvétel, könnyebb szponzort találni. A lehetőségeket továbbképzés céljából is érdemes kihasználni, de ezt úgy, hogy a hazai rehabilitáció presztízse ott is javulni tudjon.

Bár a társaság tevékenysége a felsoroltakat mindenképpen indokolta, az utóbbi időben az együttműködés, közös programok szervezése más hazai szakorvosi társaságokkal kissé háttérbe szorult. Néha inkább a versengés, a szűkülő forrásokból való részesedés növelésére való törekvés látható – pl. a folyóiratok fenntartásához nélkülözhetetlen gyógyszer- és/vagy segédeszközgyártói, forgalmazói hirdetések megszerzése, vagy máskor az ellátó kapacitások hasznosítása érdekében.

Meglazulni látszik az együttműködés az átfogó rehabilitáció többi területén tevékenykedő szakmai szervezetekkel is, amin javítani szükséges.

A Társaság eredeti nevét (Magyar Rehabilitációs Társaság) 1999-ben a Társaság az Európai Unió Orvosi Chartájában a rehabilitációt jelölő Physical Medicine and Rehabilitation kifejezés alapján A Fizikális Medicina és Rehabilitáció Magyarországi Társasága névre módosította. 2002-ben ismét névváltoztatás következett, a Társaság új neve Az Orvosi Rehabilitáció és Fizikális Medicina Magyarországi Társasága (ORFMMT) lett. Ekkor a Társaság közhasznú szervezetté vált, alapszabályt módosított. Végül 2016-ban, a Társaság 50. évfordulójának évében a tagok ismét névváltoztatást határoztak el, az eredeti (Magyar Rehabilitációs Társaság) nevet a bíróság 2017-ben hagyta jóvá.

Szekciók tevékenysége

A Társaság megalakulásakor fokozatosan számos szekció alakult (mozgásszervi, belgyógyászati, szociális,

pszichiátriai, gyógytorna, kardiológiai, pulmonológiai, gyermekrehabilitációs, neurorehabilitációs, neurológiai, reumatológiai, ápolási, onkológiai stb.): Közülük a kardiológiai rehabilitáció szekciója és a gyógytornászok önálló társaságot alapítottak, a pszichiátriai és pulmonológiai szekció a saját szakmai társaságán belül működik tovább, több megszűnt. Ma a társaság legnagyobb létszámú muszkuloszkeletális (korábbi nevén mozgásszervi) szekciója speciális témák mentén rendez évente szekciórendezvényt. A 2007-ben újjáalakult Neurorehabilitációs Szekció Újpesten és a Fővárosi Szent István Kórházban rendez minden évben nagy érdeklődést kiváltó rendezvényt, az 5 éve létrehozott Multidiszciplináris Gyógyászati Segédeszköz Szekció (MUGYŐ) pedig a Dél-pesti kórházban szervez évente üléseket. Az utóbbi években a már korábban is létező Pszichológiai Szekció megújult, évente több rendezvényt is szerveznek, amelyek keretében szakmai műhelymunka is elindult csakúgy, mint a 2013-ban megalapított Klinikai Logopédiai Szekcióban. Ez utóbbi 2 szekció tevékenységének eredményeként lehetővé vált a rehabilitáció területén a kevés, egymástól korábban elszigetelten dolgozó szakemberek megismerése, nyilvántartása és számukra a továbbképzés lehetőségén túl egy igazi szakmai közösség szervezése. A többi (gyermek, ápolási) szekció tevékenysége is a rehabilitációs team valamennyi tagját igyekszik megszólítani, és közös témák mentén az egyéb orvosi és nem orvosi szakmák bevonására is több-kevesebb sikerrel törekszik.

Elismerések, díjak

Az elismerések, díjak alapítása ugyan a második periódusban történt, de adományozásuk, karbantartásuk, szabályozásuk módosítása nem köthető valamelyik periódushoz, inkább a társasági munka folyamatos jellemzője. Az 1981-es nemzetközi év inspiráló volt ebben a vonatkozásban is. Először jelentős munkájukért négyen kaptak elismerő oklevelet, majd még ebben az évben készült el a „Rehabilitációért” emlékérem. Később a társaságok egy-egy kiemelkedő személyiségükről nevezték el az emlékérmeket. Hosszabb előkészítést követően a MOTESZ 1986. április 15-ei levelében járult hozzá Vas Imre nevének felvételéhez. Az emlékérem formáját és szövegét a társaság ekkor már nem változtatta meg (9. ábra).

1981 és 1984 között a társaság összesen 21 személynek adományozta a rehabilitációért emlékérmeket, többek között politikusoknak, fogyatékos személyeknek és a média képviselőinek vagy életművük, vagy a Rokkantak Nemzetközi Éve munkájában, annak népszerűsítésében, illetve a fogyatékoság problémakörének társadalmi megismertetése érdekében kifejtett munkájuk elismeréseként (2. táblázat). Később a Vas Imre-emlékérmeket évente egy vagy két fő kaphatta, nemcsak orvosok, más

2. táblázat. A) Rehabilitációért emlékéremmel kitüntetett személyek névsora

Oklevél	
1981.	Dr. Szémann Sándor Dr. Nyárádi Éva Dr. Tóth Ferenc Dr. Pető Zoltán
Rehabilitációért emlékérem	
1981.	Koller István Dr. Mosolygó Dénes Dr. Majzik Gábor Somló Tamás Szabó Árpád Dr. Kiss Ákosné Dr. Kalabay László Vitray Tamás
1982.	Dr. Vas Tibor Dr. Szabó István Dr. Dalos János (Szombathely)
1984.	Dr. Borsay János Dr. Fehér Miklós

9. ábra. A Rehabilitációért – később Vas Imre- – emlékérem előlapja

2. táblázat. B) Vas Imre-emlékéremmel kitüntetett személyek névsora

Vass Imre-emlékérem	
1986. Eger	Dr. Borsay János
1987. Szeged	Dr. Kun Miklós Dr. Hönig Vilmos
1988. Dombóvár	Dr. Entz Albert
1989. Budapest	Dr. Katona Ferenc
1990. Debrecen	Dr. Szémann Sándor
1991. Nyíregyháza	Dr. Hoffmann Artur
1992. Győr	Dr. Boda Andor
1993. Kecskemét	Gardi Zsuzsanna
1994. Budapest	Dr. Lányiné Engelmayer Ágnes
1995. Miskolc-Lillafüred	Dr. Kullmann Lajos
1996. Szigetvár	Otto Geiecker
1997. Salgótarján	Dr. Kókai Károly
1998. Gödöllő	Dr. László Gergely posztumusz
1999. Székesfehérvár	Dr. Entz Albert
2000. Hévíz	Gadó Pál
2001. Budapest	Dr. Chikán Csaba
2002. Szentgotthárd	Dr. Halmos Béla
2003. Sopron	Dr. Kertész Györgyi
2004. Szigetvár	Zethner Györgyné
2005. Debrecen	Fejes András
2006. Galyatető	Laczkó Magyar György
2007. Győr	Dr. Mogánné Tölgyessy Szilvia
2008. Budapest	Dr. Klauber András Dr. Juhász Ferenc
2009. Kaposvár	Dr. Ari Lajos
2010. Szeged	Dr. Sieglér János Dr. Hegedűs Lajos
2011. Nyíregyháza	Dr. Vekerdy-Nagy Zsuzsanna
2012. Szombathely	Dr. Benczúr Miklósné
2013. Miskolc	Dr. Bors Katalin
2014. Pécs	Kémenczy Jánosné
2015. Szolnok	Dr. Peja Márta, Jelli Magdolna (révészek)
2016. Budapest	Dr. Vén Ildikó
2017. Győr	Dr. Pettyán Ilona

rehabilitációs szakemberek és a fogyatékos személyek szervezeteinek képviselői is, életműdíjként. Az utóbbi évtizedekben ötévente kap díjat olyan fogyatékossgal élő személy, aki a rehabilitáció ügyét és/vagy a társaság munkáját jelentős mértékben támogatta.

A társaság 1981-ben, a nemzetközi év apropóján, szabadon választható, rehabilitációs témájú pályázatot írt ki. Az átfogó rehabilitáció bármely területén készített pályamunkák közül a legjobbakat díjazta. A következő évtől kezdődően a fiatalok tudományos tevékenységének motiválására hirdette meg a társaság 35 éven aluli rehabilitációs szakembereknek az ifjúsági pályázatot. A

3. táblázat. A Fialatok Fórumának helyszínei és a résztvevők száma

Év	Helyszín	Előadások száma
1998	Budapest (OORI)	15
1999	Budapest (OORI)	9
2000	Budapest (Rege Hotel)	9
2001	Budapest (OORI)	8
2002	Budapest (MÁV Kórház)	6
2003	Győr (Petz Aladár Kórház)	10
2004	Ajka (Magyar Imre Kórház)	19
2005	Nyíregyháza (Jósa András Kórház)	26
2006	Hódmezővásárhely (Erzsébet Kórház)	28
2007	Miskolc	13
2008	Hévíz	15
2009	Kisbér	14
2010	Csákvár	13
2011	Szolnok	12
2012	Szigetvár	16
2013	Budapest (Kőbányai KÖSZI)	15
2014	Tiszafüred-Örvény	10
2015	Keszthely	13
2016	Miskolc	18
2017	Mohács	15

beérkezett pályamunkák közül általában egyet díjazott, a legjobbat, ritkán azonban előfordult, hogy a díjat több pályamunka készítői között osztotta meg. *dr. László Gergely*, fiatalon elhunyt korábbi ifjúsági titkár emlékére a pályázat neve László Gergely-pályázatra változott. Továbbra is 35 éven aluli fiatal szakemberek pályázhatnak, hasonló díjazási feltételekkel. Míg az első időszakban leginkább fiatal orvosok adtak be pályamunkákat, az utóbbi években egy-egy pszichológus, gyógypedagógus pályázott, de elsősorban gyógytornászok vettek részt egyre nagyobb számban.

A 35 éven aluliak számára került megszervezésre az Ifjúsági Fórum, a későbbi Fialatok Fóruma, amelynek helyszíne is a Vándorgyűléshez hasonlóan évente változott (3. táblázat) azzal a céllal, hogy minél szélesebb körben kapcsolódjanak be a szervezésébe a különböző rehabilitációs ellátóhelyek. A fiatal szakemberek a rehabilitációs medicina bármely területéről jelenthetnek be előadást, a pályamunkákat egy különböző szakemberekből álló zsűri értékeli és a legjobb előadókat díjazza. A díj az oklevél mellett a társaság elnöksége által meghatározott összegből áll, és lehetőséget ad a következő kongresszuson vagy vándorgyűlésen az előadás bemutatására. A részvételi díjat ekkor a társaság fizeti. A kezdetben főleg orvosok-gyógytornászok részvételével, szerény érdeklődés mellett bonyolított rendezvények egyre nagyobb érdeklődést váltottak ki, az utóbbi 10 évben minden alkalommal legalább 80–100 fő vett részt és egyre nagyobb számban kapcsolódtak

be pszichológusok, ergoterapeuták és logopédusok is, egyre színvonalasabb előadásokkal.

Szakmapolitika

A Társaság vezetői és tagjai a Rehabilitációs Szakmai Kollégiummal harmonikusan együttműködve mindvégig a szakma széles körű megismertetésén, elismerésén túl a megfelelő jogszabályi környezet elérésére is törekedtek. Hosszú, kitartó munka eredményeként formálisan is sikerül elérni, hogy a rehabilitációra ne mint utókezelésre, ápolást, elhelyezést biztosító területre, vagy éppen az adott szakma kiterjesztett részére tekintsenek, hanem elfogadják önálló orvosi diszciplínaként, a maga sajátos jellemzőivel, eszközeivel. Bár ez még nem minden szakterület által teljes mértékben elfogadott álláspont, jelentős eredmény, hogy 2008. január 17-én ünnepélyes körülmények között 16 orvosszakmai társaság közös nyilatkozatot írt alá erről az OORI-ban („Nyilatkozat az orvosi rehabilitáció szakterületének aktuális kérdéseiről”, 10. ábra).

A hétköznapiok szívós munkája, az egészségpolitika képviselőivel folytatott számos megbeszélés jelentős előrelépést eredményezett a szakma kereteinek kialakításában (minimumfeltételek, szakmakódok stb.)

Nemzetközi kapcsolatok

A Nemzetközi Rehabilitációs Társaság (RI) eredetileg International Society for Crippled Children néven alakult meg 1922-ben az USA-ban, tehát a nyomorék gyermekek ügyét szolgálta. Harmadik Világkongresszusát Budapesten tartotta 1936-ban, elismerve ezzel az akkor már több mint 30 éve működő Nyomorék Gyermekek Otthona munkásságát. 1939-től nevet változtatott, ami jelzi, hogy hatáskörét a felnőttkorra is kiterjeszti: International Society for the Welfare of Cripples. A névváltoztatásban az akkor kitört II. világháborúnak is

10. ábra. 16 orvos-szakmai társaság a „Nyilatkozat az orvosi rehabilitáció szakterületének aktuális kérdéseiről” című nyilatkozatot aláíró képviselői 2008-ban

szerepe lehetett. Munkáját később mindenféle fogyatékosra kiterjesztette, és 1960-tól nevét International Society for the Rehabilitation of the Disabledre változtatta, majd 1972-től rövidebb nevet vett fel: Rehabilitation International.⁶ Utóbb még ennél is rövidebb formát használ, RI Global. A nemzetközi társaságban társult tagként végzett munkánk néhány évtizeden át jól segítette a hazai rehabilitációs szakemberek ismereteinek gyarapítását. Az RI részben területi munkát végez, így az európai nemzeti titkárok évente megrendezett értekezletén megismerhettük más országok fejlesztéseit a rehabilitáció területén, amelyet a szakpolitika irányítói is figyelemmel kísértek. Másrészt szakmai szervezetekben is lehetett dolgozni. Az MRT öt szakmai bizottságba, az akadálymentesítési, a foglalkoztatási, az oktatási, az orvosi és a szociális bizottságba delegált tagokat. Mindkét forma elősegítette a nemzetközi kapcsolatok személyes fejlesztését. Azt, hogy az MRT jó kapcsolatokat tudjon kialakítani, jól támogatta az RI Magyarországon megrendezett több rendezvénye (4. táblázat). Közülük is kiemelkedik az 1994. évben megrendezett 6. Európai Regionális Konferencia, mintegy ezer résztvevővel. Társaságunk tagjai is egyre többen tudtak részt venni a négyévenként megrendezett európai regionális és az ugyancsak négyévente rendezett világkongresszuson, ami az átfogó rehabilitáció minden területén lehetővé tette a legújabb gyakorlati és kutatási eredmények megismerését.

Az európai regionális munka eredménye lett ezenkívül az, hogy társaságunk előbb az osztrák Általános Balesetbiztosító Intézettel (1984), majd a Rehabilitation International Finnish Institute (RIFI 1990) finn társ-szervezettel tudott kétoldalú együttműködési megállapodást kötni. Ezek, a már az 1970-es évek második felében a lengyel és a kelet-német társtársaságokkal kötött szerződésekkel együtt jól segítették tagjaink szakmai fejlődését és személyes kapcsolatainak építését. Ausztriába és Lengyelországba elsősorban egyéni

4. táblázat. A Nemzetközi Rehabilitációs Társaság (RI) rendezvényei Magyarországon

Időpont	A rendezvények neve
1977	Európai Nemzeti Titkárok Értekezlete
1981	RI Végrehajtó Bizottságának Ülése RI-Közgyűlés RI Oktatási és Orvosi Állandó Bizottságának ülése
1986	RI Végrehajtó Bizottságának Ülése
1994	6. Európai Regionális Konferencia Európai Nemzeti Titkárok Értekezlete RI öt állandó bizottságának ülése RI Végrehajtó Bizottságának Ülése
2000	Európai Nemzeti Titkárok Értekezlete

tanulmányutakat lehetett szervezni, de konferencia vagy kongresszusi részvétel támogatását is lehetővé tették. A finnek elsősorban a rövidebb és szűkebb szakmai területre koncentráló és létszámában is szűkebb körű szakmai rendezvényeken való kétoldalú részvételt preferálták, a kelet-németek inkább az évenkénti kongresszusokon kisebb küldöttségek kétoldalú cseréjét. A résztvevők megfelelő kiválasztásával mindegyik esetben lehetséges volt az együttműködés eredményes kihasználása. Nagy kár, hogy a rendszerváltás időszakának eufóriája megszüntette tagságunk tagjainak érdeklődését. Ez, egybeesve az együttműködés legintenzívebb külföldi szorgalmazóinak nyugdíjba menetelével, Németországban az egyesítést követően leváltásukkal, a társaság felszámolásával ezt a továbbképzési formát gyakorlatilag megszüntette. Talán érdeemes lenne megújításukon elgondolkozni.

A Szocialista Országok Rehabilitációs Szakértőinek tanácskozásaira évenként változó helyszínen került sor. Magyarország mellett Bulgária, Csehszlovákia, Lengyelország, az NDK és a Szovjetunió vett részt rendszeresen az értekezleteken. Nálunk három alkalommal került megrendezésre, Balatonfüreden, Budapesten és Harkányban (11. ábra). A konferenciák rendszerint a rendező ország éves konferenciájával egy időben zajlottak, lehetőséget adva külföldi előadók meghívására, illetve a hazai előadók külföldi kongresszusi szereplésére. Szakmailag főleg a lengyelektől tudtunk sokat tanulni. Nehézséget okozott, hogy gyakran tolmácsra volt szükség, amit javaslatunkra később azzal sikerült megoldani, hogy elértük, az angol lett a hivatalos nyelv. Azzal érveltünk, hogy az angol egyik résztvevőnek sem lévén anyanyelve, ezzel lehet a legjobban biztosítani a kommunikációs esélyegyenlőséget. A Szovjetunióból általában más-más összetételű résztvevők érkeztek, ők soha nem vállalták értekezletek szervezését, így velük nem alakult ki folyamatos együttműködés. Az RI európai nemzeti titkárainak értekezletén különböző európai országcsoportok (EU-tagok, északi országok, szocialista országok) beszámoltak tevékenységükről. A szocialista országokban történekről mindig a háromévente változó, aktuális elnök számolt be.

Az RI a nemzetközi év után a rehabilitációs szakmai munka szervezetéből egyre inkább olyan nemzetközi ernyőszervezetté vált, amely megkísérelte egyformán képviselni a fogyatékossgal élő embereket, valamint nemzeti és nemzetközi szervezeteiket, a szakpolitikai irányítást és a szakmai munkát. Ez az MRT fejlődésével ellentétes irányú változás volt. Ezért 2000-ben tagságunkat az Országos Fogyatékossgügyi Tanácsnak adtuk át. Közben már erősödtek kapcsolataink azokkal a nemzetközi szervezetekkel, amelyek egyértelműen a rehabilitációs medicina, esetleg annak egy részterülete vagy a rehabilitációs kutatómunka nemzetközi műhelyeként

11. ábra. A Szocialista Országok Rehabilitációs Szakértőinek tanácskozása Budapesten 1981-ben, közöttük balról 2. dr. Milan Danes, 6. Jan Brázdil, 7. dr. László Gergely, 8. prof. dr. Vladimír Janda, 9. prof. dr. Marian Weis, 10. dr. Mosolygó Dénes, 12. dr. Kullmann Lajos, 13. prof. dr. Ursula-Renate Renker, 14. prof. dr. Wolfgang Pressber, 15. prof. dr. Karl-Heinz Renker, 18. prof. dr. Alexander Hulek, 21. dr. Peter Uibe és 23. dr. Fehér Miklós. Társaságunk tagjai közül tolmácként vettek részt: dr. Matejevszki Christo (3.), dr. Cvetkova Larissa (11.) dr. Egerházy Gizella (20.)

működnek (5. táblázat). Közülük az International Federation (ma Forum) for Research in Rehabilitation Budapesten rendezte 9. kongresszusát 2007-ben. A Fórummal folyamatosan intenzív kapcsolatot tartunk, nemzetközi folyóiratának (International Journal of Rehabilitation Research) szerkesztésében két tagunk is részt vesz. A másik nemzetközi szakmai szervezet az Európai Rehabilitációs Társaság (ESPRM), amelyben Társaságunkat 2 fő képviseli, és konferenciáin rendszeresen 5–8 tagunk részt vesz. Az International Society of Prosthetics & Orthotics két közép-európai konferenciáját tartották már Magyarországon, az elsőt Balatonfüreden, a másodikat Nyíregyházán. A European Academy of Rehabilitation Medicine az MRT 50 évfordulóját ünneplő vándorgyűléssel egy időben, Budapesten rendezte évi két ülésének egyikét, tagjai közül többen a vándorgyűlés

sikeressé plenáris ülésén mutatták be saját kutatásaikat, munkásságukat. Annak ellenére jó látogatottsága volt és az előadások után vita is keletkezett, hogy ezek az előadások tolmácsolás nélkül, angol nyelven folytak.⁴

A magyarországi rehabilitáció szakmai erősödését nemzetközi szinten az is mutatja, hogy az UEMS (Európai Szakorvosszövetség) PRM Szekciójának tevékenységében egyre intenzívebben veszünk részt. 2019-ben az egyik ülését Magyarországon a Társaság fogja megszervezni. Eddig 13 orvos szerzett ekvivalencia szakvizsga minősítést, közülük 5 már senior és 5 fő trainer képesítéssel is rendelkezik. Egy orvos megszerzte az on-line elérhető UEMS szakvizsga minősítést. Az UEMS PRM által meghirdetett akkreditációt négy rehabilitációs osztály, az európai oktatókórházi minősítést az OORI szerezte meg.

5. táblázat. A társaság jelenlegi külföldi kapcsolatai

A nemzetközi szervezet neve	A tagság jellege	Hazai képviselők
European Academy of Rehabilitation Medicine European Forum for Research in Rehabilitation	egyéni, meghívásos társulati	Dr. Fazekas Gábor Dr. Fazekas Gábor, a Fórum Tanácsának és a folyóirat szerkesztőbizottságának tagja Dr. Kullmann Lajos, a folyóirat társszerkesztője
European Society of Physical & Rehabilitation Medicine	társulati	Dr. Fazekas Gábor, MRT-képviselő Dr. Vekerdy-Nagy Zsuzsanna, MRT-képviselő
International Society of Physical & Rehabilitation Medicine International Society of Prosthetics & Orthotics UEMS Physical & Rehabilitation Medicine Section	egyéni és társulati társulati egyéni, hazai jelölés	Dr. Farkas Péter, MRT-képviselő Dr. Dénes Zoltán, MRT-képviselő Dr. Fazekas Gábor, MRT-képviselő

Összefoglalás

A Magyar Rehabilitációs Társaság tagjainak szívós munkájával jött létre és formálódott nemzetközileg is elismert szervezetté. Munkájának első szakaszát a medicinán belüli interdiszciplináris, valamint a külföldi kapcsolatok kialakítása jellemezte. A következő periódusban a szakmai továbbképzési lehetőségek felkarolása

mellett az átfogó rehabilitáció támogatása és szakpolitikai szerepvállalás volt jellemező. A harmadik szakaszban elsősorban a rehabilitációs medicina szakmai munkájának és a munka minőségének a fejlesztése, a továbbképzés, valamint a tudományos munka erősítése került a tevékenységek középpontjába. Az elért eredmények a Társaság tagjainak együttműködése nélkül nem jöhettek volna létre.

IRODALOM

1. *Borsay J*: A foglalkozási rehabilitáció modern szemlélete. *Munkaügyi Szemle* 1979; 23(1): 30-35.
2. *Borsay J*: A szociális rehabilitáció és az átfogó rehabilitáció irányításának kérdései. *Balneológia, Rehabilitáció, Gyógyfürdőügy* 1981; 2(1): 35-45.
3. *Boros E, Kémenczy J, Zeisler G*: Az ORFMMT tagság összetételének elemzése, a 2008. évi kérdőíves felmérés értékelése. *Rehabilitáció* 2009; 19(1): 39-41.
4. *Dénes Z, Fazekas G, Farkas P, Kullmann L*: Kapcsolataink nemzetközi rehabilitációs szervezetekkel. *Rehabilitáció* 2015; 25(1-2): 52-56.
5. *Hungarian National Organizing Committee for the International Year of Disabled Persons. Together – for each other! Rehabilitation in Hungary. Ministry of Labour, Budapest, 1981.*
6. *Kullmann L*: 60 éves a Nemzetközi Rehabilitációs Társaság. *Balneológia, Rehabilitáció, Gyógyfürdőügy* 1982; 3(1): 77-78.